

פרוטוקול מס' 78

מישיבת ועדת הכספים, מיום ה' כ"ג בסיון תשל"ד
(13 ביוני 1974) שעה 10:05

חברי הועדה:

נכחו:

היו"ר - י. קרגמן
י. גולן
ח. קורפו
י. באדר
ע. אמורי
ע. פייגרמן
א. מלמד

מוזמנים:

ש. המסטרדה ש. הלל -
י. קוברסקי - מנכ"ל משרד הפנים
י. דש - סמנכ"ל לתכנון ולבניה
מר. קוטלרסקי - חשב המשרד
י. ברזל - מנהל מחלקת המחקר
א. הכט - מנהל המחלקה לתקציבים
י. זילברשץ - עוזר השר
י. אגסי - דובר המשרד
ב. לשם - עוזר השר
ע. אתגר - אגף התקציבים

מזכיר הועדה: יועץ כלכלי לוועדה:

י. קירשנר א.נ. פלוג

רשם:

"חבר המתרגמים"

סדר-היום:

1. הצעות לסדר-היום
2. תקציב משרד הפנים לשנת הכספים 1974

912

(מקל ביום 18.6.74)

1. הצעות לסדר-היום

היו"ר י. קרגמן:

אני פותח את הישיבה.

י. גולן:

אני רוצה להביע את מורת רוחי על שבקשה לערבות על סכום גדול מאד הוגשה ברגע האחרון בישיבה, כשלא היתה אפילו שהות לערער ולשאל שאלות. אינני יודע אם זה היה משנה את ההחלטה ואיך הייתי מצביע אבל היו הרבה שאלות לעניין הזה, שאלות לבירור לפחות, בשעה שאנחנו מבררים ערבויות בסכומים הרבה יותר קטנים בצורה הרבה יותר מעמיקה ורחבה. אני מבקש זאת כדי שלא ישנה דבר כזה, כי לי יש נקיפות מצפון כשמאשרים בוועדת הכספים ערבות כזו גדולה בצורה כזו.

היו"ר - י. קרגמן:

אני מוכן לחזור על הדיון כדי שתהיה לך אפשרות לשאול שאלות.

י. גולן:

אני לא מוסר שום דבר לעתונות, אני מוסר זאת לפרוטוקול של ועדת הכספים ובזה לא קבעתי שום יחס לעניין. אני מודיע שלא מסרתי לעתונות.

היו"ר - י. קרגמן:

אני מודיע לך שאני מוכן לחזור לך בסוף הישיבה ונזמין את השר ונדון בנושא זה. אלו שהיו נוכחים הסתפקו בזאת אבל אם אתה רוצה נחזור לך. אם יהיה ערעור אז אני אעלב את ההחלטה. מכיון שזה נעשה בהתאם לחלוקה פנימית בין מוסדות קופ"ח על ידי שר הבריאות ואין שום דבר מיוחד פה שלא אישרת לקופ"ח הכללית, שנחת 200 מיליון לירות בטוח הצמדה רטרואקטיבי. זה מגיע גם לאחרים. אנחנו נעשה זאת בסוף הישיבה ותוכל לשאול את כל השאלות. אנחנו עוברים עכשיו לדיון. רשות הדיבור לח"כ קורפו.

2. תקציב משרד הפנים לשנת הכספים 1974

ח. קורפו:

רציתי להצביע על כך שעול החובות, המלוות ותשלומי הריבית על המדינה הוא עול כבד מאד ובכל זאת הוא עומד על 15-16% מן התקציב. החובות של הרשויות המקומיות מגיעים ל-22% מן התקציב. נדמה לי שבהתדרדרות כזו נגיע למצב שהחלק הארי של תקציבי העיריות ילך לתשלומי חובות וצריך לחפש פתרון. זה לא יתכן שרבע מן התקציב ילך לתשלומי חובות. המנכ"ל דיבר על הקשיים בוועדות בניין ערים. נראה לי שעל קושי אחד הוא לא הצביע. קיים היכון בין ועדות הבניין העירוניות לבין ועדות המחוזיות. צריך לפתור את הבעיה הזאת. אם צריכה להיות ועדה מחוזית, ודרך אגב - אני סבור שכל המבנה הזה של הממונה על המחוז וועדות מחוזיות זה נחלת המנדט. מושל המחוז היה צריך להיות מעל לרשות מפני שזו היתה עירייה של יהודים וערבים אז מינו מושל מחוז בריטי שהוא ישב ויפקח על העיריות. נדמה לי שכל המבנה הזה טעון בדיקה. אני חושב שהממונה על המחוז זה דבר פיקטיבי ותסתכלו על התפקידים שלו תראו שאלה תפקידים על הנייר. לא יתכן שבסדר גודל של האנשים שמתפקדים בנושא הזה יבצעו את העבודות שמוטל עליהם לפי דברי ההסבר שבתקציב. בכל אופן, בוועדות קיים מצב שיש היכון בין העיריות לבין הועדה המחוזית וצריך פעם לפתור את זה. האם אנחנו רוצים איזה שהוא גוף שיפקח על העיריות מכיון שהן אינן מספקות טובות, אינן מספיק נאמנות או עצם העובדה שהם נבחרו צבור והם נתונים תחת לחצים דרוש איזה גוף מעליהם אז צריך לקבוע את זה. אז משרד הפנים צריך להיות הגוף שימנה איזה שהוא גוף עליון על העיריות ויפקח. אבל לא יתכן מצב שיש ועדה מחוזית שמורכבת מנציגים שונים של משרדים שיש ביניהם משרדים אינטרסנטים. משרד השיכון הוא משרד אינטרסנטי במדינת ישראל, בכל רשות מקומית הוא מנוגד לאינטרסים של הרשות המקומית. אם העירייה צריכה לפקח על משרד השיכון כדי שהוא לא יבנה בניה בלתי מסודרת אז מה הטעם שנציג משרד השיכון ישב ויפקח על

העירייה. יש כאן מבנה בלתי מובן ונדמה לי שצריך לתת על זה את הדעת. כל המבנה הזה רעוע.

עכשיו, האם יכולים לשבת נציגי עירייה בוועדות המחוזיות או לא? אין על זה שום הוראות ברורות. יש ועדות מחוזיות שיושבים בהן נציגי עיריות ומייצגים את האינטרס המובהק של העירייה ויש מקומות שלא משתתפים ואין מי שיהיה להם לפה.

הצבעתי כבר על כך שהעניין של הממונה על המחוז טעון גם כן בדיקה יסודית בגלל זה שזו מתכונתה של ימים עברו ונדמה לי שכדאי היה לתת על כך את הדעת. תשימו לב, הנושא הזה, בתפקידים שמוטלים על הממונה על המחוז הם כך: בדיקה ואישור תקציבים רגיל ופיתוח, בקורת ופקוח על אי-חריגות מן ההוצאות, פעולה להגברת רמת הגבייה ובדיקת המיסים וההיסטלים של הרשויות המקומיות, עדוד וייזום מוניציפליזציה של הישובים, ייזום הקמת אגודי ערים, ייזום להנהגת חוקי עזר חדשים ועידכונם, פקוח ובקורת על החלטת המועצות וחוקיותם, עניינים פורמליים אחרים - השתתפות בקביעת תקנים לרשויות המקומיות, פקוח ובקורת על תהליך קבלת עובדים, קביעת צרכי הדרכה לעובדי הרשויות המקומיות. אני חושב שאם אני אגיד שלא עושים שום דבר בנושא הזה, על הנסיון 6 עובדים במשרד לא מסוגלים לטפל בנושאים האלה, לא להתייחס אליהם. אולי רק באופן פורמלי יש קצין מחוז שתפקידו הוא זה אבל למעשה לא נעשה מאומה. נדמה לי שצריך שוב לעשות רויזיה בכל הנושא הזה, האם זו כתובת נכונה, האם זו המתכונת הנכונה.

רציתי לקבל מספרים. כמה השקיעה הג"א בהשתתפותה במקלטים צבוריים וכמה מ"ר של מקלטים צבוריים עומדים לרשותנו. אני יודע שסכום עתק הולך למקלטים צבוריים ובפועל הם לא נראים. אינני יודע מה קורה כאן.

אתה מתכוון למקלטים צבוריים בכל המקומות בארץ?

ש-המטרה ש. הלל:

ח. קורפו: אני מתכוון בעיקר בערים מפני שזה החלק הגדול. אני רוצה לדעת בכמה הג"א השתתפה מבין שיש השתתפות במקלטים צבוריים של הג"א לסיוע לאלה שבונים את זה, מהו סכום הכסף שהוקצא לכך וכמה מ"ר במקלטים צבוריים עומדים לרשותנו.

רציתי להצביע על כך שנבנים שכונות חדשים, נבנות שכונות-חדשות מבלי שיהיו להם את השרותים מיד עם היותן מוכנות וזה בגלל העדר תכנון של בי"ס או של בניינים צבוריים אחרים שהשכונה הזאת זקוקה להם. קודם כל משתדלים לזרז את השכונות וכשבאים לשם מתברר שאין בי"ס ומתחילה ריצה והפתרון הוא תמיד לבנות בינתיים צריפים זמניים והצריפים הזמניים נשארים שם לנצח נצחים. גם כשגומרים את הבניין של בי"ס הצריפים נשארים לצרכים אחרים. מתברר שהמחלקה הסוציאלית צריכה מקום, מתברר שמועדון נוער צריך מקום ולמעשה מה שאנחנו משיגים הוא שאנחנו בונים שכונה בתכנון מעולה ואנחנו מראש גוזרים עליה את הטלאים האלה שאנחנו מכירים אותם בשכונות ותיקות.

רציתי לשאול למה היחידה לאיכות הסביבה ממוקמת במשרד רה"מ? נדמה לי שהמקום הטבעי שלה הוא במשרד

הפנים. יש יחידה עם תקציב ואני חושב שמשרד הפנים זהו המשרד שמרבית הבעיות הן בתחום פעולתו ונדמה לי שהיחידה הזאת צריכה להיות במשרד הפנים ולא במשרד רה"מ.

רצייתי להציע שאת הרשיונות

לאסיפות להפגנות - ועכשיו אדוני השר זה לא יהיה לך קשה - להעביר ממשרד המשטרה למשרד הפנים. אני סבור שזה לא מוצדק להשאיר את זה בידי משרד המשטרה כשהם המסגרת שצריכה גם לסבול מכל הדברים האלה. בודאי שיהיה יותר נוח למפקד מחוז או למפקד מרחב להגיד לא, מה הוא צריך להתחיל לכוון את התנועה לכיוון אחר ולהוציא שוטרים ולעשות גיוס, בשביל מה הוא צריך את זה. הוא מיד הנפגע ואנחנו עכשיו רוצים להבטיח את הזכות לאסיפות ולהפגנה, רוצים להבטיח את זה בחוק זכויות האדם והאזרח. נדמה לי שיהיה הרבה יותר נכון להשאיר את זה במשרד הפנים ומשרד הפנים ישאל את חוות דעת המשטרה אבל את התשובה ואת האחריות שיקבל על עצמו משרד הפנים. אני סבור שמה שקרה בהפגעת המתנחלים מול משרד רה"מ היתה שערוריה. אדוני השר, קיבלתי את דבריך אבל זו היתה שערוריה. לא יתכן שנותנים לאנשים עשרה ימים רצופים רשיון ובאותו יום בבוקר, בשמונה, כשהם ~~בבוקר~~ את הבקשה אומרים להם שזה בדיון ובעשר מפזרים אותם בכוח. זו לא התנהגות נכונה. בצורה זהירה ובצורה עדינה אני אומר זאת, כי זה לא יתכן לומר להם בשמונה שהבקשה שלהם בדיון ולא לומר להם לא, מפני שאז הם בבחינת עבריינים כבר מפני שהם מקיימים את זה בלי רשיון, אלא להגיד להם שזה בדיון ובעשר לפזר אותם על פי הוראה מגבוה. אני סבור שיהיה טוב אם הנושא הזה ימצא במשרד הפנים ולא במשרד המשטרה.

רצייתי לדעת מה הסיבה שעדיין

מירשם התושבים סובל מליקויים. אם אני לוקח מקרה שלי, אני כבר פעמיים מופיע בפנקס הבוחרים עם כתובתי החדשה אבל בתי קיבלה עכשיו צו להתייצבות על פי הכתובת הישנה. אני כבר שבע-שמונה שנים לא גר שם. מהי הסיבה שכל השלוחות, כל מי שמקבל את השירותים של מירשם התושבים, לא מעודכן. מהי הסיבה שאלפי תושבים בפנקס הבוחרים עדיין לא היו השנה. זה צריך היה להיות דבר עם כל כך הרבה נסיון, עם כל כך הרבה זמן ועם אפשרויות כל כך רבות שלא צריכות להיות תקלות. לא יתכן שאלפים לא ימצאו את עצמם בפנקס הבוחרים בגלל איזה ליקוי טכני. לא יתכן שתהיינה טעויות של שיבוש ברחוב, בשכונה או בעיר כפי שקרה בפנקס הבוחרים של שנה זו. אני חושב שהיה מספיק זמן לניסויים בשביל שיהיה לנו דבר מסודר.

רצייתי להסב את תשומת-לב המשרד

שהוא חייב לנהוג משנה זמירות בזכות של הפקעה לצרכי צבור. לא יתכן שתהיינה בקורות בבתי המשפט כפי שהן כיום. משתמשים בזה לצורך ושלא לצורך, משתמשים בזה בשביל וילנות לצרכים פרטיים. דוגמא לכך היא שלפני שבועיים היה בג"ץ של אישה שהפקיעו ממנה בארמון הנציב 18 דונם שלה, נתנו לה כ- 14 אלף לירות, שיכון עובדים מכרו את זה ב-930 אלף לירות. ההפקעה נעשת באמצעות העיריה. שר האוצר הוא המפקיע אבל הדבר נעשה באמצעות העיריה. מי מחליט שפה צריך להיבנות שיכון? שר האוצר הוא הפונקציה שצריך לבצע את ההפקעה אבל זה נעשה באמצעות הרשויות המקומיות. אני חושב שזו שערוריה מה שנעשה בנושא הזה. לא יתכן שינשלו אדם מחלקו ומרכושו לא לשם צרכי צבור. אתה צריך בשביל כביש, אתה צריך בשביל ביי"ס - בבקשה, אבל אם אתה צריך לפתור בעיה של חברה קבלנית בשביל שהיא תתעשר אז אני חושב שזה עוול משווע. צריכים לתת לכך את הדעת. למה צריכה אינסטנציה שיפוטית לתקן עוות כזה, אני חושב שהוא מראש לא היה צריך להיעשות.

עוד לא ברור שהיא צריכה לתקן,
איני אומר עוד שלא אבל זה עוד

שר-המשטרה ש. הלל:

לא ברור.

מי מחליט על תכניות הבניה?

ח. קורפנו:

ממשלת ישראל בשעתו החליטה על הרחבת גבולות ירושלים ועל קביעת

י. קוברסקי:

יעדים להן. אחרי כן הלך המינהל וגאל אדמה, וזה באישור שר האוצר. אז יתכן שבחוק השטח הגדול שהוא גאל אותו ליד ארמון הנציב הייתה גם חלקה פרטית אבל זה בכלל לא נוגע לעירייה ולמשרד הפנים.

חסלח לי, מה זה גאל?

ח. קורפנו:

הגאולה הזאת היא ב-40% אדמות

יהודיות אז אני לא יודע ממי גאלו פה? אבל אני לא נכנס לדוגמא הקונקרטיה הזאת. מה שאני רוצה לומר הוא שצריך לנהוג זהירות רבה ושהרשויות המקומיות שיש להן זכות להפקיע לצרכי צבור שלא יפקיעו למגורים.

הן לא מפקיעות למגורים.

י. קוברסקי:

מה שאני רוצה שלא יפקיעו לצרכי

ח. קורפנו:

צבור. עכשיו אני רוצה להצטרף

לדבריו של ח"כ תמיר. אני סבור שהדבר הזה צריך לזעזע אותנו, עניין הגליל. אם זה המצב אני חושב שאנחנו חייבים מיד לתת את הדעת ובכל הכבוד לנסות להציל את המצב.

עכשיו אני רוצה לשאול משהו

בשמו של ח"כ בארי. בבחירות באחרונות אירעו תקלות חמורות. כ-20 אלף בוחרים איבדו את זכות הבחירה להלכה או למעשה, שמש נשמט מפנקס הבוחרים, הם שובצו בקלפי רחוקה מאד ועוד. מה נעשה מאז כדי עידכון הפנקס ותקון השגיאות למניעת התקלות להבא.

שר הפנים יחד עם שר הבריאות

ממונה על חוק למניעת מפגעים - רעש, ריח, זיהום, זיהום האויר ועל חוק לשמירת נחלים. מדוע נפקדים תפקידים אלו מרשימת התפקידים כשהוגשה הצעה לתקציב. מה עשה משרד הפנים כדי למנוע הפיכת הנהרות והנחלים לתעלות ביוב. דבר נוסף, ביום ה-10,73 הזמין אגף התכנון הצעות לתכנית מיחאר ארצית לסילוק אשפה. המציעים נדרשו להגיש הצעותיהם תוך חודש ימים. נקבעה תקופה של שנתיים לעריכת התכנית. מה עלה בגורל התכנית, האם הקציבו לה כספים בשנים עברו, מתי תסתיים הכנת התכנית. בעמוד 55 דנים בצווע התכנית והכנת התכנית בערבוביה.

אני רוצה לשאול כמה שאלות.

י. גולן:

הראשונה היא זו שאני רוצה לחזור

לשאלת היו"ר בשאלת הגרעונות, הגרעון של רשויות מקומיות. מר קוברסקי הגדיר את זה אחרת. הוא אמר שיש חובות אבל הגרעון איננו כזה כפי שתאר אותו היו"ר. אני מוכן להסכים להגדרה אבל אני מבין שהרשויות המקומיות זקוקות גם להלוואות ויש גם חובות. אבל ראשית כל אין ספק שהחובות האלה הן ביטוי לגרעון במימון בעיקר, השקעות, אבל מה שמדאיג אותי במיוחד זה ההיקף. לא דומה 10 מיליון ל-100 מיליון ולא 100 מיליון למיליארד. ובכן, אנחנו למדנו שהכלכלה היא בעיקר כמותית. ההיקף הזה יש בו כדי להדאיג. אני קורא בדף 23 בדברי ההסבר בעניין מלוות שכתוב - ייעשו פעולות לאיחוד מלוות, שיפור מימון הפתוח, המרת הצמדה. השאלה היא כיצד. איך זה יתכן, כיצד יעשה השיפור במימון הפיתוח וכו'?

שאלה שניה נוגעת לענייני התכנון.

קודם כל אני רוצה לשאול, אתה בעצמך אמרת שועדות מחוזיות הפכו לוועדות רישוי. יש תלונות חוזרות ונשנות על הסתבת, זה בא מכל החוגים ומכל הצדדים, גם מצד משרדים ממשלתיים אחרים אשר זקוקים לאישורים האלה. השאלה היא האם באמת אין אפשרות למנוע את הסתבת הזאת או להפחית אותה עד מינימום כי הדבר חוזר ונשנה שנים. האם אי אפשר "להתלבש" על הנושא הזה ולמנוע זאת. זה אחד הפגעים בארץ.

הדבר הבא הוא ולא חייתי מעלה את זה לולא הדבר היה חוזר ונשנה ואני עד לזאת ונתקל בזה בדו"ח מבקר המדינה או בדו"ח נציב התלונות, למשל, וזו הבניה הבלתי חוקית. אולי זו תוצאה של הסתבת בוועדות השונות. כשיודעים שאי אפשר להגיע אלא אחרי חודשים רבים לאיזה אישור כמובן שמסתכנים. זו יכולה להיות גם כן סיבה אם כי אני מסכים שזו לא הסיבה העיקרית.

שאלתי השלישית היא, שבעיות חוק השבות מעוררות ויכוחים רבים ואפילו סערות קואליציוניות. אני רוצה לשאול מה היקף בעיית הגיור אשר מחייבת תיקון החוק ולהגדיר מיהו יהודי. מה היקף הבעיה הזאת? כמה מקרים בשנה ישנם כאלה?

אני התרשמתי מאד מדבריו של יו"ר ועדת הפנים בקשר לפיזור האוכלוסיה. ובכן, פיזור האוכלוסיה זה אחד הסעיפים הראשיים של כל התכניות הממשליות ושל כל קווי היסוד של הממשלה. אבל יש עליות וירידות, ישנן תקופות אשר בהן הצטיינו מאד בצווע והגשמת היעד הזה וישנן תקופות אשר קשים רבים נערמים על בצווע הדבר. אנחנו יודעים שהעליה המגיעה עכשיו, גם מבריה"מ וגם מארצות המערב, היא אשר נדחקה לגוש דן, לגוש המרכזי וקשה מאד לעמוד נגד זה. בכל זאת, הואיל ואנחנו מגיעים לאיזו שהיא התפוצצות של אוכלוסיה בגוש הזה וכפי שאמר יו"ר ועדת הפנים וודאי יש לו נתונים לכך שהאוכלוסיה בעיירות מסוימות ודי מפותחות פוחתת והולכת, בשעה שאנחנו זקוקים דווקא לזרם הפוך, והוא דיבר על שינוי מדיניות. השאלה שלי היא מהי המדיניות, מהם האמצעים המידיים שמשרד הפנים, למשל, היה ממליץ עכשיו כדי למנוע את התהליך המסוכן הזה.

והשאלה האחרונה, מה שחסר לי מכל הסקירה של מר קוברסקי שהיתה מאד מאלפת ומאד מעניינת ומצאתי בה תשובות להרבה שאלות, חסרה לי סקירה ולוא גם קצרה על ענייני ירושלים. בכל זאת גם בתקציב זה משהו מיוחד. כיצד מתקדמים העניינים גם בתחום האיחוד, גם בתחום היחסים בין האוכלוסיה וגם בתחום הפתוח?

אני אולי אענה על חלק מהדברים. קודם כל, לפי בקשתו של היו"ר

שר-המשטרה ש. הלל:

בעניין שמיר האינפורמציה עוד לא לגמרי מעודכנת משום שזה מרגע לרגע משתנה וכנראה חוליה של שלושה איש נכנסה למשק אבל לא הגיעה ממש למשק אלא רק - ולא ברור אם זו מכורת שהיא נכנסה לתוכה או שזה חדר שגר בו מחנכות, בקצה הישוב. הם כנראה משם ירו במרגמה על הישוב אבל לא היו נפגעים בתוך הישוב. בשלב זה מה שידוע זה ששלושת המחבלים הרוגים אחרי חלופי היריות שהיו אבל שלוש נשים לפחות הרוגות, אחת מתנדבת מחו"ל ושתיים מחברות המשק. בשלב זה מה שידוע הוא שהחוליה מתוסלת ולנו כנראה מספר הרוגים. עדיין אני לא יודע אם לכוחות הבטחון יש נפגעים או לא אבל בכל אופן הם נכנסו עם מרגמה ותפסו את המקום הזה. זה כל מה שאני יודע בשלב זה אבל זה רק עכשיו נגמר ולכן עוד מעט נדע את הפרטים הסופיים.

אדוני היו"ר וחברי הועדה, אני

משער שהמנכ"ל ירצה לתת פרטים על כמה וכמה מהשאלות הספציפיות אבל אני

חשבתי שאני לא פחור מלענות על כמה וכמה שאלות שהן אולי יותר עקרוניות. אחת מהן, והיא בעיני הכבדה ביותר, זה הדברים שעורר אותם יו"ר ועדת הפנים. לא לגמרי ברור לי שהנושא כולו ממוקד בתחום משרד הפנים אבל אני בא פה בכל זאת כחבר ממשלה ואני לא פטור מלומר על זה כמה מלים משום שאם הייתי רוצה להתייחס לצד הפורמליסטי אז היכולת של משרד הפנים אם ליישב מקום או אם למנוע יציאתם של אנשים היא יכולת מוגבלת מאד. אבל הבעיה הזאת של איכוס הגליל וברשותכם אני פונה באמת בצורה נמרצת ביותר לחברי הועדה, שגם בטרמינולוגיה שאנחנו משתמשים בה בינינו לביין עצמנו לא נדבר על יהוד הגליל אלא על איכלוס הגליל. מבחינת התוצאה זו ודאי אותה תוצאה אבל אני לא חושב שאנחנו צריכים לנהוג בעניין זה כך ולדבר על יהוד הגליל. איכלוס הגליל זו מטרה שתענה על הצרכים האמיתיים שלנו ומשאירה אותנו במסגרת המדינה כפי שאנו רואים אותה. לעניין זה של איכלוס הגליל ישנן שתי מסרות שתייהן חיוביות - האחת היא איכלוסו של הגליל עם הכוונה שיהיו שם הרבה ישובים חדשים והרבה תושבים חדשים והמטרה השניה שגם היא חשובה וזה פיזור האוכלוסיה. שתייהן מסרות כבדות מאד שהתשובה עליהן איננה כל כך פשוטה ואיננה כל כך חד-משמעית. אני יכול לומר לפחות לגבי אחת מהן, וזה קצניין של איכלוס הגליל, שיש לזה מחשבה לא מעטה מצד הממשלה. גם הממשלות הקודמות שהייתי חבר בהן וגם הממשלה הזאת שרק מתחילה את פעולתה משקיעות בזה הרבה מחשבה משום שהמצב שם באמת מדאיג ואני חושב שהתאור של יו"ר ועדת הפנים לא היה בכלל תאור מוגזם. אני חושב שהמצב הזה של הדלילות ושל התחלופה ושל חוסר היציבות ושל החולשה של הישובים בגליל היא תופעה מדאיגה מאד והאמת היא שעל אף תשומת הלב אני לא כל כך מסוגל להגיד שיש לנו לזה תשובה חד-משמעית שאני אומר שמרגע זה ואילך הדברים האלה ילכו אחרת. משום שאנחנו חיים במדינה חופשית, עם יכולת של תנועה של אוכלוסיה ואם ישנו מצב כזה שאנשים קמים ועוזבים ישובים ועוברים לגור אצל קרוביהם או אצל ידידיהם אין לי לזה תשובה חד-משמעית.

אני רק היום שמעתי כמה מספרים,

ש אחד מהם אומר באזני הועדה והוא אולי סימפטומטי. קרית-שמונה מונה כיום כ-18 אלף איש, עברו דרכה 80 אלף איש. זאת היא מחנת רכבת רצינית ביותר. אני חושב שזה כשלעצמו מצביע על מה שקורה שם גם כשאתה טורח ומביא לשם אנשים הם אינם נשארים שם. קרית-שמונה זו במשך עשר השנים האחרונות - ושוב, אולי אני טועה במשהו - גדלה מ-15 אלף ל-18 אלף, שזה גידול אפסי וזה אולי לא המקום הגרוע ביותר. ישנן עיירות פיתוח שמצבן עוד פחות טוב מאשר קרית-שמונה שאנחנו מדברים בה כיום.

מבחינה ממשלתית ישנה ועדה

שהוקמה עוד בממשלה הקודמת, ועדה לעיירות-פיתוח. עכשיו הוקמה ועדה לעניין הרווחה החברתית. ועדת שרים שמטפלת אך ורק בעניין עיירות הפיתוח, והפקידה-הוא לחפש פתרונות לעיירות הפיתוח ואנחנו מבחינים פה בהגדרה המובהקת של אותן עיירות שהוקמו לאתר קום המדינה וכיוצ"ב, דומני שזה 29 כאלה. ישנה עכשיו ועדת-שרים חדשה לרווחה חברתית שיכול להיות שגם לה תהיה איזו שהיא נגיעה משום שהאוכלוסיה שזקוקה לעידוד היא אוכלוסיה בעיירות הפיתוח הללו.

הפתרונות הם קשים משום שכמה

צעדים שנדמה היה שיש בהם כדי להביא תרופה לא הביאו תרופה. היה עניין שנתנו את היד בידי משרד האוצר לתת תמריץ לאנשים לבוא ולהתיישב בעיירות הפיתוח הללו. חלק מהתמריץ הלך לאנשים אבל לשבת בעיירות הפיתוח הם לא ישבו. ישנו תמריץ בעניין מס הכנסה. אז כל אחד יודע שהם רשומים איכשהו שהם גרים שם אבל מי בודק? הם מקבלים את ההנחה ממס ההכנסה. וגומבים את יום העבודה שלהם מוקדם ככל האפשר וחוזרים למשפחה מוקדם ככל האפשר. ישנו תמריץ מסוים בשיכון, שאנחנו אומרים שאנשים שהם מהווים רקמה של הישוב - מורים, מנהלי מפעלים - יכולים לקבל תמריץ

בשביל לגור שם אז התמריץ או שהוא מתקבל או שלא, הדירות ריקות ושמורות, אנחנו לא מצליחים להתגבר על זה, אין זה פשוט להתגבר על זה מבחינה אדמיניסטרטיבית בלבד אבל ודאי שאנחנו צריכים לשקול את זה. אני גם שומע שישנם חלק מהתמריצים שאנחנו צריכים לבהון אותם אם הם עונים בדיוק על הצורך משום שלפעמים ישנו מצב אבסורדי שאם מורה, כביכול, מחיפה או מירושלים עובר לקרית-שמונה אז אנחנו נותנים לו תמריץ להשיג שיכון וספק אם הוא גר שם. אבל אם בן המקום שלמד באיזה מקום ורוצה להיות מורה אז מאחר שהוא בן המקום אז הוא לא מקבל תמריץ. כדי לקבל תמריץ הוא צריך ללכת לגור במקום אחר. כלומר, יש דברים שמוותר לנו ללכת לבהון את היעילות של התמריץ גם במובן שהם מקבלים את התמריץ מבלי שהם משנים את דרכם ועוברים לגור, גם אולי להתאים את התמריץ בצורה שיבטיח שגם אנשי המקום לא תהיה מצידם נהירה החוצה אלא ליצור את הרקמה הזאת האורגנית שהם נשארים במקום.

ישנה בעיה כבדה מאד של סוגי התעסוקה והתעשייה. אין חוסר עבודה באף אחד מהמקומות הללו אבל רמת השכר שמתקבלת עבור מרביתה של התעשייה בעיירות הפיתוח היא ירודה לאין שיעור מרמת השכר הממוצעת במדינה. אנחנו פיתחנו שם מערכת של תעשיות אבל במערכת הזאת מקבלים שכר כזה וכזה. אני לא מדבר על הפקידות הגבוהה, אני לא מדבר על פרופסורים.

אבל האם אין שכר שווה בתעשייה?

י. גולן:

ש.המשרה ש. הלל:
שכר שווה עבור סוג מסוים של תעשייה אז אתה יכול לקחת איזור כמו רמת-גן ושם תעשיית הטכסטיל מהווה בו כך וכך אחוזים ואתה לוקח עיירה שבנויה כולה על טכסטיל אז זה משנה את הממוצע של השכר באותו מקום. יכולה להיות תעשייה של טכסטיל שעובדים בה אנשים שלא יכולים לעבוד במקום אחר ואז זה תוספת להכנסה למשפחה אבל במקום שהתעשייה כולה של טכסטיל אז צריכים לעבוד רק בטכסטיל והשכר הממוצע שמתקבל בענף זה הוא יותר נמוך מאשר השכר הממוצע עבור ענפי יצור, ואני לא מדבר על שירותים ועל פרופסורים.

י. דש:
ברשות היו"ר אביא הדגמה מדויקת. נאמר לנו שפועלות טכסטיל- בקרית- שמונה מקבלות בשליש ובמחצית הסכום פחות משכר העבודה, אשר אלו העובדות בעבודה מקבילה באיזור תל-אביב ורמת-גן. דבר שני, פועלי הבניין, כולם מקבלים שכר קבוע ויציב בקרית-שמונה, חצור וישובים אחרים והם עובדי חברת השיכון או הממלכתית או שיכון עובדים. אין תחרות, אין קבלנות פרטית אז הפועלים הטובים נמשכים לדרום שם הם מקבלים משכורת יותר גבוהה מכיון שישנה התחרות.

ש.המשרה ש. הלל:
אני לא חושב שיש טעם עכשיו להיכנס לפרטים אבל תקבלו את מה שאני אומר, שכר העבודה לעבודות יצור הוא יותר נמוך מאשר ממוצע במקומות מפותחים. אם תוסיפו לזה כמובן את הפרופסורים ואת המנהלים הבכירים וכיוצ"ב זה כמובן מוסיף עוד לתמונה אבל אפילו אם ניקח את המיגזר הזה של עובדי עבודות יצור למיניהם גם כאן השכר נמוך יותר ואז ישנה סלקציה שלילית שמי שיכול ללכת למקום אחר ולקבל שכר יותר גבוה יוצא מהמקום והמקום נשאר לאט לאט המשקע של האוכלוסיה החלשה יותר מכל הבחינות. אני הייתי יכול להביא עוד הסברים רבים מדוע זה כך, אני אומר שהדבר הזה מטריד אותנו מאד ומותר לי לומר שצריך לתפיד אותנו עוד יותר

ממה שהוא מטריד אותנו כיום. אני רוצה לקוות שועדת השרים לענייני עיירות הפיתוח תיתן את דעתה בהקדם כדי למצוא דרכים לתת תאוצה. אחד הדברים שקיימים זה עניין של דיור, דיור לזוגות צעירים וגם כאן זה מעגל קסמים. אנחנו נתונים ללחץ, פונים למקום שהלחץ יותר מרוכז, והלחץ הוא יותר מרוכז במקום שהאוכלוסיה צפופה יותר ואתה מחפש שם פתרונות יותר מהירים ואז אתה מוסיף לאותה ספירלה של קסמים. אתה פותר את הבעיה למקום שזה גורם לתהליך השלילי של בריחה מעיירות הפיתוח והתרכזות בעיר.

ישנו עניין של העולים החדשים. העולים החדשים מביאים בעקבותם איזו שהיא רווחה כלכלית ושוב, מאחר והמקום הוא בפיגור ונתון בתנאים סופוגרפיים, גיאוגרפיים לא כל כך נוחים אז ישנה לשם פחות זרימה של עולים חדשים וכן הלאה. אני חושב שאנחנו צריכים לעשות עכשיו מאמץ גדול כדי להביא להיפוכה של המציאות הזאת ושהיה זרימה מהריכוזים של אוכלוסיה אל האיזורים הללו לצורך מטרה כפולה - של פיזור האוכלוסיה וחיזוקם של הישובים שאני מודה ומתודה שהם נמצאים כיום בשיא חולשתם מבחינת יכולתם להתמודד עם הבעיות החברתיות, הכלכליות ומימלא גם הבטחוניות שאנחנו נתונים בהם. אז כל מה שאני יכול לומר בנושא הזה הוא שהבעיה נהירה לנו, שמשקעת בעניין זה מחשבה ותכנון על מנת להביא לשינוי המציאות הזאת בעיירות הפיתוח או בערי הפיתוח למיניהם ואני חושב שדווקא האירועים של הזמן האחרון מחייבים אותנו להשקיע בעניין זה הרבה יותר מאמצים מאשר השקענו קודם משום שהתופעה הזאת חדלה להיות תופעה שולית והפכה להיות תופעה שיש עימה סכנה ממשיה לכולנו.

עכשיו, נגעו פה חברי הועדה בסוגיה שגם היא פרובלמטית וזאת היא הסוגיה של אכיפתם של חוקים ואולי בעיות הבניה בפרט. אכיפתם של חוקים מורכבת גם היא משום שאנחנו מדברים פה על חוקים שאכיפתם לאו דווקא בידי משרד הפנים ישירות או בידי הממשלה ישירות. יש פה חוקים מרובים שאנחנו במבנה שלנו מדברים על קיומם ואכיפתם, על ידי הרשויות המקומיות, המועצות המקומיות, על ידי הערים למיניהם. יש חולשה של הערים ושל הרשויות המקומיות לאכוף חוקים אם משום שזאת היא חולשה אובייקטיבית שהם לא מתארגנים, לא מסתדרים, לא יעילים וכל מיני דברים כאלה או מתוך חולשה סובייקטיבית, שישנה מערכת התחשבויות נמרצת מדי בכל מיני שיקולים לוקליים. בין כך ובין כך אנחנו מגיעים לאותה תוצאה שחוקים שהיית מצפה שהאכיפה שלהם תהיה על ידי הרשות המקומית איננה מתבצעת ואין עדיין הצעה - מכל מקום אני עדיין לא מסוגל ולא מוכן להמליץ על הצעה - שאנחנו ניטול מהם את הסמכות הזאת להפוך את החוקים שהם בעצמם מוציאים, אם זה עניין של שווקים ושל דוכנים. גם אתה לא מציע בשלב זה מה שאני לא מציע שאנחנו נבוא ונגיד שאנחנו מפקיעים מעכשיו את כל הסמכויות הללו מהמועצות המקומיות ואנחנו צריכים לחפש דרך שהיא אולי ארוכה יותר לנסות לשקם את העניין הזה בתוך המועצות המקומיות כדי שלא נגיע למין צנטרליזציה שאני לא חושב שהיא מקובלת עלינו לגבי המועצות והרשויות המקומיות. אני לא אביא דוגמאות אבל נתקלנו בשנים עברו בכמה מנגנוני פיקוח של רשויות מקומיות גדולות שבעצם זה היה ממוטט לחלוטין, שזה היה מושחת לחלוטין. זאת היא בעיה שאנחנו יודעים אותה ואין לי לזה תשובה חד-משמעית משום שהיא איננה מתמצית בדיוק בזה שאני יכול להגיד שממחר משרד הפנים יטפל בזה בעצמו. אנחנו צריכים פה לראות איך אפשר לשקם את העניין זה.

ישנה גם שאלה של פיקוח של משרד הפנים וגם הוא חלש מדי. אני מניין שמבקר המדינה בבקורתו האחרונה העיר הערה ברורה בנושא זה. מאחר שישנה הערה ומאחר שזאת היא גם הערכתי אני אנסה כמיטב יכולתי לראות שאנחנו נחזק את מנגנון הפיקוח

של משרד הפנים מבלי בינתיים לפצוע במה שצריך להיות מפקח על ידי המועצות המקומיות עצמן. מכל מקום, אני כבר מכיר את הנושא הזה ובמידה שזה תלוי בנו נחזק את המנגנון הפיקוח של משרד הפנים אנחנו נעשה את זה וננסה לשקם את מערכת הפיקוח של הרשויות המקומיות כשלעצמן. אני מקווה שגם העזרה המשטרית בעניין זה תינתן באותה מידה שיזדקקו לה ואני מעריך שעד היום הבעיה לא היתה בעיה של חוסר נכונותה של המשטרה לעזור אבל ברור שככל שננסה להיכנס לעניין יותר לעומק יכול להיות שתהיה התערבות משטרית נוספת.

למען האמת גם מערכת החקיקה, השפיטה והתביעה שלנו אינן ערוכות בתנאים הנוכחיים. הבה נהיה כנים עם עצמנו. כאשר אתה כבר עובר את כל גלגולי הגלינום ומביא מישהו בפני הערכאה המשפטית אז הוא לוקח את זה בתחשיב וזה לוקח חלק קטן מאד מהתחשיב שלו. אז כל זמן שזה קח, ואני מחזיר לכם קצת את הכדור כח"כ, כל זמן שהמצב הוא כזה אז בעצם מה תועיל התביעה ומה תועיל הבקורת. כלומר, יש לנו פה ליקוי ויצא לי כשר משטרה לא פעם להשיב למספר שאילתות לח"כ ולא ניסיתי בשום סרק וכחל, אמרתי דברים מהויתם - עשינו, התאמצנו והגשנו תביעה ואז האיש קיבל בסוף בדיחה ולא קנס.

ישנו גם עניין בחקיקה עצמה ולא רק בשפיטה ויכול מאד להיות שאנחנו חייבים להרחיב את מסגרת האחריות של גורמים שנוטלים על עצמם בצוע והם גורמים מורשים - מי שהוא מהנדס ומי שהוא קבלן אז בעצם מה קורה לו? אז קבלן בא ואומר שעד שאלה יספיקו לטפל העניין כבר גמור, הוא לא מסתכן כלום, הכי הרבה ישלם קנס. אני חושב שאם אנחנו רוצים לטפל בתופעה הזאת בצורה יעילה וישנה כיום עירנות צבורית לנושא הזה יותר ממה שהיה קיים קודם ואני מברך על כך, אז אנחנו צריכים לומר שאם אתה בונה בידיעה שזה ללא רשיון או אתה מפקח על בניה בידיעה שזה ללא רשיון אז אתה מסכן בזה גם את המקצוע שלך והמשך עבודתך ואני חושב שהדבר הזה מחייב מהפיכה במערכת החקיקה בצורה מאד מאד משמעותית ואנחנו חייבים לומר שאם אתה תוך כדי בניה פתאום מסתבר לך שאתה צריך לסטות מהתכנית המאושרת, לסטות במובן זה שאתה מוסיף עוד ארבע-חמש-שש קומות אז אתה אינך יכול לסטות מזה מבלי שאתה מקבל אישור ואם אתה תעשה את זה ללא אישור אתה מסכן בזה את המשך עבודתך אחר כך. אנחנו הגענו לזה לגבי כמה מקצועות מורשים כמו רופאים, עו"ד וכדומה ואם אנחנו לא נגיע לזה אז באמת יפצפו.

ישנו נושא נוסף בקשר לזה וכבר יצא לי בימים המועטים שאני בתפקיד לשוחח פעמיים עם המנכ"ל, אני חושב שאנחנו צריכים להפוך פה את סדרי הבראשית במידה מסוימת ולקבוע שכאשר משרד הפנים או הרשות המרשה נתקלת בכך שמתבצעת עבודה ללא רשיון אז עד עכשיו המצב הוא כזה שהם יכולים להפסיק את העבודה למספר ימים מוגבל ואחר כך הם צריכים מהר להביא צו בית משפט ואי אפשר להספיק לעשות זאת ואז לא קורה כלום. אנחנו צריכים להפוך פה את הסדר ולומר שכאשר נתקלים בכך שהעבודה מבוצעת ללא רשיון צריכים להפסיק אותה ואז בטול ההוראה הזאת הוא חייב יהיה להעשות על ידי בית משפט. זה יכול לתת טווח הרחעה שאני מאמין שרק אז אנחנו יכולים להיות יעילים. אני מציין את הדברים האלה משום שזה לא דבר שהוא נעלם מעינינו אבל כפי שאתם רואים פה מדובר במערכת חקיקה מאד מורכבת ומסובכת, יושבים פה נציגים של שלוש סיעות נכבדות בכנסת ואני רוצה לדעת מה תהיה עמדתם בכנסת לגבי חקיקה ממשלתית או לגבי חקיקה יזומה של ח"כ.

ח. קורפנו: אדוני השר, יש עכשיו על שולחן הכנסת תיקון לחוק המכר דירות. נקבע מועד שמאותו מועד ואילך צריך הקבלן לצרף לחוזה גם את התכנית

המדויקת של הדירה. עכשיו מבקשים לדחות את זה לשנה, למה?

שר-המטרה ש. הלל:

אני יודע מה שאני מדבר ואני אומר לכם שאם אתם מדברים ומתכוונים באופן אפקטיבי ולא רק שפעם בשנה נעלה את הנושא אז זה מחייב שאנחנו נעשה שינוי נמרץ מאד בכל מערכת החקיקה, התביעה, הפקוח, השפיטה וכו' אחרת העניין איננו מעשי.

פה דובר על עוד רשיונות. העניין של רשיון לעיריה אז אני מודה ומתוודה שאין לי בעניין זה דעה נחרצת אם מתן הרשיון לגביית האגרה צריך להיות במטרה, על זה יש לי ספק רציני כי מתן רשיון לעיריה איננו רק על ידי הממליץ היחידי - המטרה. המטרה היא ממליץ מאד חשוב אבל ישנו גם משרד הבריאות שהוא צריך לחוות בעניין זה דעה, יש גם משרד הבטחון ויש גם עניין של גביית אגרה מסוימת וזה בכלל רשיון אזרחי. אני לא חושב שאנחנו צריכים להעמיס על המטרה עניין שהוא איננו מטרתו מובהק משום שפירושו של דבר במצב של המטרה כפי שהוא קיים אז תוספת עבודה מינהלית, שאני לא יודע כמה אנשים צריכים לעסוק בזה, מבלי שזה נותן שום פיקוח נוסף. אני מוכן בעניין זה לערוך בדיקה עם שר המטרה ולראות האם כדאי להשאיר את זה במקום או להעביר זאת. אני לא רואה פה שום דבר עקרוני ואני מוכן לבחון את זה מבחינת יעילות.

לעומת זאת, אני כבר כשר מטרה אתנגד בהחלט לכך שעניין של רישוי של אסיפות והפגנות שמחייבים פעולה משטרתית ינתן על ידי מישהו שהוא בכלל לא חייב בפעולה המשטרתית הזאת. יבוא מישהו ויגיד שמחרתיים יש לנו ניכסון וזה נורא נחמד שאם מישהו יבוא ויגיד - שמעתי אתכם, אתם לא אוהבים את זה, אני כן נותן רשיונות להפגנה בירושלים. אבל מישהו צריך לשמור על ההפגנה הזאת, מישהו צריך לשמור על ניכסון. אם מישהו רוצה לקבוע את העניין של ההפגנות הוא יהיה צריך גם לשמור עליהן. אם היתה לך טענה שהשיקול של המטרה הוא מעבר לשיקול של המטרה אז אתה לא יכול להשמיע אותה כאן מפני שיש בג"ץ ובכל מקרה שנדמה היה למי שנמנע ממנו רשיון להפגנה והוא צריך להגיש את הבקשה לרשיון חמישה ימים קודם כך שיש לו אפשרות לעשות שמונה בג"צים במשך הימים הללו אז הדבר הזה עומד במבחן של בג"ץ. אני קובע שהשיקול המנחה זה השיקול של שלום הצבור והסדר הצבורי וגם בטחון הצבור.

ח. קורפו:

אדוני השר תששה לי, אם כתוב לשמור על הסדר הצבורי, לשנות קו אוטובוס זה הפרת הסדר הצבורי. אז אם מישהו יבקש לעשות אסיפה בכיכר מנורה ושר המטרה יגיד לא, מפני שהוא צריך לשנות את מס' 19 שהוא יסע דרך כביש אחר וזה הפרעה לסדר הצבורי לדעתי שר הפנים לא י שקול את השקול הזה. הוא יגיד שיפנו את האוטובוס לשעתיים לכוון אחר וזה לא נכנס לקטיגוריה. בג"ש כשזה יבוא לפניו לא תהיה לו ברירה והוא יקבל את דעתך.

שר-המטרה ש. הלל:

אני מודה לך על הדוגמא הנחמדה של האוטובוס שצריך ליסוע שעתיים במקום אחר, אני יכול להביא לך בדיוק דוגמא הפוכה שהבאתי לך לגבי בקור ניכסון ולגבי שורה שלמה של דברים אחרים או פתיחתה של הועידה הציונית שהיתה פה לפני שנתיים. אני אומר לך שביהמ"ש ירשה לעצמו לומר שיש כאן ניצול לרעה של העניין של הסדר הצבורי והוא יכול להגיד לא לקבל את זה. ביהמ"ש אצלנו לא עד כדי כך מתבייש. הפרה זה לא

הפרעה. אתה פה בעצמך השתמשת בשני מושגים - שישנה הפרעה של הסדר הצבורי אז תגיד שכל דבר הוא הפרעה וישנה פה הפרה שמחייבת נקיטת אמצעים נגד הזכות של אדם להפגין ולכן יש פה באמת שקול דעת שבנסיבות מסוימות אני אגיד כן ובנסיבות מסוימות אני אגיד לא. גם הבקור של ניכסון זה הפרעה לסדר הצבורי אז ישנן סיבות שאני חושב שהפרעה של הסדר הצבורי הזה..

ת. קורפו: סליחה, הבקור של ניכסון מאורגן על ידי הממשלה. יתכן מאד שאם האופוזיציה הייתה מזמינה את ניכסון אז היה מקום לדיון בזה אבל זה אקט ממלכתי ומה פה הויכוח. מדברים על צבור שרוצה להפגין נגד משרד רה"מ, אתה תגיד שהרעש מפריע לפקידים, זו הפרעת הסדר הצבורי. יכול להיות ששר שהוא איננו שר המשטרה, שר הפנים, ישקול את זה. נכון שזה מפריע לפקידים לעבוד ולעסוק בעבודתם הרגילה אבל הנושא הוא כזה שצריך לתת לאזרח אפשרות להביע את דעתו.

שר המשטרה ש. הלל: נגיע לחוק היסוד ונעבור אותו. אני בחוק היסוד אחשוב שצריכות להיות אחת משתיים ואני רוצה להגיד לך שאין מדינה ששם באמת קיימת הפקרות של הפגנות כמו פה משום שגם בארה"ב ששם זה יותר ליברלי כביכול אני רוצה לראות באיזה מרחק ממשרד הנשיאות מקיימים את ההפגנות, איזה כללים יש שם שאסור להם לעמוד ואסור להם לעשות רעש ועליהם ללכת כל הזמן. ישנן כל מיני הגבלות במקומות שזה כביכול יותר ליברלי. אני אחשוב אחת משתיים - או שאנחנו אומרים שכל מי שרוצה לחסום את הכביש יבוא לחסום את הכביש או שאנחנו אומרים שצריך לטפל בעניין זה אותו הגורם שהוא אחראי לקיומו של הסדר. אפשר למנות את שר הפנים שהוא יהיה גם האחראי על המשטרה, שיהיה אחראי על מפקד המחוז. אגב, החוק קובע שבעניין מתן רשיון זה לא המפק"ל וזה לא שר המשטרה אלא זה המפקד על המחוז. יש לו סמכויות והוא לא ממונה על שום שקול פוליטי, הרבה פחות פוליטי מאשר שר הפנים, משום שאם אתה לוקח את הדוגמאות האלה ותביא אותם עד אבסורד אז שר הפנים יכול להגיד שנתחת מתים אסור לעשות הפגנה בעניין זה, בעניין שמירת השבת מותר לעשות הפגנה. אני מתנגד לזה שאנחנו נטיל את העניין של שמירת הסדר על אדם אשר לפי הגדרתו הוא איש פוליטי ולא איש שמצווה על שמירת הסדר. אז אם אתה מעלה את הנקודה הזאת אז היפוכו של הדבר הוא הנכון משום שמפקד המחוז שהוא לפי ההגדרה איננו אישיות פוליטית יכול להגיד בעד נתחת מתים ונגד נתחת מתים בעיני זה אותו הדבר ובלבד שהפרעה לצבור תהיה מינימלית ותהיה הגיונית. אם את חטיל את זה על אישיות פוליטית אם זה על שר הפנים, אם על שר המשטרה ואם זה שר החוץ אז הוא יבוא ויביא לפי דעתו.

ח"כ קרפו, הטעות היסודית שלך היא שאינך יודע אולי שהסמכות הזאת איננה מוענקת לשר המשטרה ואני הייתי מתנגד שהיא תהיה מוענקת לשר המשטרה. הסמכות הזאת מוענקת לאדם שלפי ההגדרה הוא איננו אישיות פוליטית ולכן הוא לא רק פטור אלא אסור בשקול פוליטי. יכול להיות לפעמים עניין של בעיה צבורית ממדרגה ראשונה שאז היא כמובן תעבור, אבל השאלה היא איננה העברת סמכות משר אחד לשר שני אלא הפקעתה של הסמכות הזו ממפקד המחוז. אם אינך יודע אז מפקד המחוז איננו עובד של משרד המשטרה. זה מישהו שממונה לפי הגדרה על שלומו של הצבור ובטחון הצבור והוא פטור משקול פוליטי. אליבא דעתך אתה צריך להתנגד לזה משום שאם אתה נותן את זה לשר לקבוע אז יכול לבוא שר ולהגיד שהפגנה כזו היא מנוגדת למדיניות הממשלה ואני מתנגד לה והפגנה אחרת אני בעדה.

בכל זאת העמדה הזאת היא ברורה. אמרתי שישנו עניין שלא מפריע לי וזה העניין של רשיונות העיריה.

נבדוק את ההתנהגות ולדבר השני אני מתכוון להתנגד באופן מוחלט.

אני רוצה להעיר הערה לדבריו של ח"כ תמיר אתמול.

היו"ר - י. קרגמן:

שר-המטרה ש. הלל:

סליחה, אם תרשה לי יש עוד משהו שהייתי רוצה להעיר. נשמעה פה הערה על הממונים על המחוזות ואני חושב שאנחנו פה עושים אי-צדק לעובדי מדינה שאפשר כמובן לחקוף ולהשמיץ ויש להם פחות אפשרויות להתגונן. לכן אני רציתי להרשות לעצמי לומר שגם במעט הימים שאני מכיר את ענייני משרד הפנים הממונה על המחוז איננו תפקיד מיותר. הוא ממלא פונקציות רבות וחשובות החל מזה שהוא יו"ר בוועדות הרשמיים, יש לו תפקידים. מכל מקום אני רוצה לומר שגורלם ויכולת הביטוי של עשרות ישובים קטנים, אולי בניגוד לתל-אביב, ירושלים וחיפה שיש לה ראש עיר שאין לו בעיה להגיע לאן שהוא רוצה, אבל ליד חיפה ישנם הרבה מאד ישובים קטנים שלא כל אחד מעמדו כמו מעמדו של אלמוגי או מעמדו של רבינוביץ או מעמדו של ציץ. אז לא איכפת לי לחפש פתרון אבל העניין הזה שהממונה על המחוז ממלא תפקיד חיוני מבחינת הפקוח, ואנחנו עכשיו דברנו על הפקוח של משרד הפנים, אז אם אתה נוטל ממשרד הפנים את האיש שהוא נציגו באיזור שהוא מבקר בישוב, הוא מאשר לו את התקציבים, אתה לכן צריך שיהיה נציג ממשרד הפנים שיטפל בישובים הקטנים. אם הוא לא מסוגל אז נחזק אותו. אני התרשמתי שהוא עושה את העבודה שלו. יכול להיות שצריכים להוסיף לו תוספת אז נחזק אותו אבל בין בטול ובין חזק אי אפשר לעבור במהירות כה גדולה. אם אני אגיע למסקנה שהוא לא מסוגל אני אציע לכנסת או למי שצריך שאנחנו נחזק אותו אבל לבוא ולומר שאנחנו נבטל עכשיו את זה ונשאיר את כל הישובים הקטנים למעשה ללא יכולת להגיע לסמכויות הגבוהות ביותר של הממשלה, להמעיט את יכולת הפקוח של משרד הפנים שאני דורש ממנו בסך הכל יותר פקות ויותר חלישה ויותר שליטה אני אחשוב את זה לדבר שהוא איננו מקובל והגיוני ואם תוך כדי עבודתי אגיע למסקנה שצריכים לחזק את סמכויותיו או את יכולתו של הממונה על המחוז אז אני לא אתבייש לבוא ולהציע את זה.

היו"ר - י. קרגמן:

ובכן, לי יש הערה אחת לדבריו של ח"כ תמיר. התאור שלו הוא

תאור אמיתי ללא כל ספק, אני רק רוצה להזהיר את עצמנו שהדברים שהכרחיים על כך על מנת לתקן הם לא יצאו לידי יצוג פחות אלא יעזבו יותר. עם כל ההטבות שנעשה וניתן האטמוספירה הזאת שאנחנו בעצמנו, אולי בלי כוונה, אבל כל הדיבורים בכנסת וכאן יגרמו שלא רק 20% יעזבו אלא גם 30 ו-40%. צריכים בעניין זה להיות מאד מאד זהירים כי המטרה פה הרי היא משותפת וצריך למנוע את הדברים האלה. זה צריך להיות על ידי מעשים ועבודה מאומצת ואגב, אנחנו דנו בעניין תוספות ועידוד למורים שישארו במקום, כשדנו בתקציב החנוך, ודנו על עוד חדרי בטחון ועוד תעסוקה ועוד מפעלים וכך הלאה. יש כבר אטמוספירה כזאת ומצב פסיכולוגי כזה שכל הדברים האלה לא ימנעו זאת אבל אם נמשיך לדבר כפי שאנו רגילים אז זה יביא לאחוז בריחה עוד יותר גבוה.

אני רוצה להודיע משהו, נשאלתי

הישיבה ביום ראשון. אז ביום ראשון הועלתה תפעלה ואני קיבלתי הוראה מיו"ר הכנסת שכולם יוכלו להגיע לישיבה. ביחס ליום ב' זה לא ברור עוד ולכן אם זה יהיה בלתי אפשרי הישיבה תהיה בהל-אביב.

ע. פיינרמן: אם מותרת הערה, אני שמעתי שהיות ונשיא ארה"ב מגיע ביום ראשון ארצה שעתיים לפני בואו יסגרו את כביש לוד-ירושלים ויסגרו הרבה כבישים בתוך הבירה. אני למשל לא אוכל להגיע ואני מתאר לי שיש עוד כאלה.

היו"ר - י. קרגמן: היו"ר של הכנסת הודיע שהוא ידאג ויפעל אצל המשטרה ויהיה סידור שכל חברי הכנסת יוכלו להגיע. אני פועל לפי הוראתו של יו"ר הכנסת, פרלמנט לא נסגר בגלל זה. אם אני לא אוכל להגיע אז לא אבל יו"ר הכנסת הודיע כך. ביום ששי אני אודיע סופית אחרי ברור עם יו"ר הכנסת.

י. קוברסקי: ראשית, הערה מתקנת לדבריו של ח"כ חיים קורפו לגבי הפגנת חולשתו של הממונה דרך הפריזמה של הבחירות. ההיפך היה במציאות ואני מזמין כל ח"כ שרוצה לבדוק את העניין שיבוא לבדוק. אני חושב שועדות הבחירות לקשיות המקומיות היו מסודרות יותר, לא היו בהן תקלות לא בפתיחה בבוקר, לא בהתייבשות המנגנון לעבודה אבל אני גם לא מציע ללמוד מזה את העניין של סמכויות הממונה. גם מבקר המדינה, לפי מיטב זכרוני, שמתיחס בדו"ח האחרון שלו לעניין הבחירות, דווקא ציין די בהערכה את ההיערכות לבחירות דווקא ברשויות המקומיות.

עכשיו אני עובר לחשובה על השאלות. שאל ח"כ באדר מהם האמצעים שבידי משרד הפנים לקיום הלכה למעשה של ייזום התקציבים ושל מניעת גלישות וחריגות. ראשית, אין כאן חריגות שצריכות להפחיד אותנו. ישנו נסיון של שנה בשנה. כמעט ואין פער בין האומדנים הראשוניים שלצד, שזה חיצוני, ובין ההוצאה לפועל בסוף השנה והאומדנים של משרד הפנים לגבי תקציבי הרשויות המקומיות הם מתאמתים גם הלכה למעשה. ישנה גם דרך שמירה, דרך אישור התקציב, דרך הקצאת המשאבים ובדרך כלל אין לי תלונה דווקא בשטח זה.

הדבר השני הוא מה יקרה עם כל מה שאירע מאז ינואר בתקציב הרשויות המקומיות, תשלום תוספת יוקר של יולי הבא ותוספת יוקר שכבר שולמה, רבותי, אין ברשויות המקומיות אלא מה שיש במדינה. כמו שבתקציב המדינה שהוא בנוי על הנחות כלכליות והנחות שהיו במשק בזמן הגשתו כך גם תקציב הרשויות המקומיות. אין דרך אחרת בכלל. ההתפתחויות שבאו ושתבואנה עוד במוצת הקיץ תיבדקנה על ידינו בעוד חודשיים-שלושה ומאד אפשרי, ואני רואה את זה היום, שהן תיצורנה בעיות קשות ברשויות המקומיות מפני שאם יצטרכו לשלם 20% תוספת יוקר ביולי ואם תהיינה התייקרויות והעלאות מחירים, הן כבר כמה התייקרויות, אז מה תעשינה הרשויות המקומיות, הן תפסיקנה לשלם שכר לעובדיהם? יצטרכו למצוא אז פתרונות אבל כיצד אינני יודע, יתכן שתבוע העלאת מיסים נוספת באמצע השנה או שיצטרכו להימצא פתרונות אחרים, על זה נדון לאור סיכומי עובדות ביולי או באוגוסט.

הדבר השלישי הוא עניין הסנקציות. אני רוצה לומר שאני לא מאמין שאנחנו צריכים לעבור ולהמשיך לדבר על משטר של סנקציות. לא זה המשטר שירפא את השלטון המקומי בישראל, זהו שלטון על ידי נבחרים ומזה משתמע הרבה מאד דברים. אני רוצה לשאול אתכם שאלה ואדרבא, תענו לי אתם. מה אנחנו כמשרד פנים צריכים לעשות אם באיזה שהוא מקום הנהלת עיריה בתקופת כהונתה לא הצליחה בעבודתה ובסופו של דבר התושבים שופטים את העיריה. אחרי הבחירות באה הנהלה חדשה שהיא עושה מאמצים להבריא. אתם מציעים שמשרד הפנים יפקוד על הנהלה חדשה את כל הדברים שהיו בקודמת? אז צריך לבטל את כל העניין

של שלטון על ידי נבחרים ואם במדינת ישראל קיימת נורמה כזאת של שלטון על ידי נבחרים זה גם עולה. אני נגד זה שמשרד הפנים יהפך למשטרה של הרשויות המקומיות. לא כך, לדעתי, מקדמים הנהגה עצמית של ישובים ולכן אם מותר לי לחוות דעה אני נגד תרופת האליל הזאת של סנקציות ועוד פעם סנקציות. זה עניין של אקלים, של הדרכה, של שכנוע ואני רואה בזה תוצאות חיוביות, זה גם משתלם הרבה יותר לטווח ארוך. ערנות התושבים ועמידתם, כל ראש ראשות מקומית עומד ביום הדין שלו גם ביום הבחירות ולא רק לפני פקידי משרד הפנים או לפני פקידי אחרים.

דבר שני בעניין זה. האוצר חולש

אמנם על תקציב גדול עשרת מונים ממה שאנחנו חולשים עליו ברשויות המקומיות אבל הוא חולש על תקציב שמתבצע על ידי מערכת שלטונית אחת, על ידי עשרים משרדי ממשלה. יש לו מערכת משמעתית אחת, מערכת הקיקתית אחת, זהו ניהול על ידי מנגנון.

שר-המשטרה ש. הלל:

אני רק אמסור את ההודעה. זה פחות או יותר כפי שאמרתי קודם.

חוליה של שלושה או ארבעה מחבלים שנכנסו וקודם כל נכנסו לאיזה מבנה של כוורת שהוא בקצה הישוב. היו שם שתי נשים בתוך הכוורת שהם החזיקו אותן כבנות ערובה והיתה איזה מתנדבת ועוד חברי משק בחוץ שראו אותם והתחילו להקים צעקות והם ירו עליהם מהבניין. המתנדבת נהרגה וחבר המשק נפצע. בינתיים הם סגרו את עצמם בתוך הבניין הזה אבל חברי המשק יצאו שם עם רובים והתחילו חילופי יריות שכבר תוך כדי חילופי היריות האלה אחד המחבלים נהרג בתוך אותו בניין. אחר כך פרצה אש בקוצים בסביבה, כנראה שהיא התחילה לפגוע במבנה הזה והם לקחו את שתי בנות הערובה למבנה אחר, כנראה מחסן. בינתיים הגיעה יחידה של צבא, של צנחנים שהיו בסביבה באימונים והיתה אש חזקה ונגרם פיצוץ. עדיין לא ברור איך זה היה - או שהם פוצצו או שהם התפוצצו עם חומר שהיה עליהם. אז נהרגו כולם, שניים או שלושה מחבלים, שתי הנשים והבניין התמוטט. כלומר, מבחינה זאת העניין מחוסל. לנו יש בודאי שלוש הרוגות ופיצוץ אחד ועכשיו עושים קריקות בשטח אם אין משהו אחר. אני רק רוצה להפנות את תשומת לבכם שבשמיר ישנו בי"ס מחוזי, כלומר, שיכול מאד להיות שהכוונה שלהם היתה לחזור על אותו עניין, להגיע לאיזה בי"ס או משהו כזה. העובדה שהיו שם חברי קבוץ והם יכלו מיד להיכנס לפעולה אולי קצת מנעה המשך.

י. קוברסקי:

הזכרתי את העובדה שהאוצר חולש על תקציב גדול עשרת מונים

מתקציה הרשויות המקומיות והוא מפקח על פעולתם של 20 משרדי ממשלה. אמנם המספרים יותר גדולים אבל מספר יחידות הבצוע הוא רק 20. יש לו אגף תקציבים חזק, ויש לו מערכת משמעת אחת וכל המערכת הממשלתית חיה תחת מערכת הקיקה אחת ובקורת ואפשרות להטיל מרות. בכל זאת קיימות חריגות מהתקציב והדברים הם חלק טבעי מן החיים. אני לא חושב שברשויות המקומיות, שמספרן 200 יחידות ואנחנו מפעילים פקוח על שלטון של נבחרים וזאת לא מערכת משמעתית אחת וסמכות מתן ההוראות שלנו איננה בכל פרט, אני חושב שבכל זאת מי שבודק שנה אחרי שנה הוא לא צריך להגזים בזה. אתם אולי תתפלאו לשמוע שבשנת 1971 ואולי גם בשנת 1972, בשתי שנים אלה אנחנו הבאנו את הרשויות המקומיות כמעט למצב שלא גדל הגרעון. אני חושב שזה הישג עצום. תראו מה שעשינו להם. בהוצאות למעשה חייבנו אותן להוציא כי הם הרי לא יכלו להפסיק את החנוך, מסיט אנחנו כממשלה מנענו אותם ועשינו איתם עיסקות חבילה שחייבו אותם בהוצאות אבל לא חסכו להם כל הכנסה ובכל זאת הגרעון לא כל כך גדל באופן יחסי. לכן אסור לדעתי להתבטא התבטאות של קסטרופה במקום שהיא לא קיימת ואין קסטרופה בשטח זה ברשויות המקומיות.

אני עובר לנושא השני והוא מימון

תקציבי הפתוח, ששאל עליו ח"כ באדר. ההיקף המשוער לשנה הבאה הוא בין 700 ל-800 מיליון לירות תקציבי פתוח של הרשויות המקומיות כשהמימון לזה יהיה כ-25% לא עומס של מלוות אלא מימון בין אם זה נובע מעבודות לטובת המשלמים, שהבעלים משלמים, ובין אם יש בזה גם מענקים ממשלתיים וכדומה וזה מתבטא בכ-200 מיליון לירות. 75% של הפתוח יהיו מלוות לסוגיהם. מזה כ-400 מיליון לירות מופיעים בתקציב המדינה במשרדי ממשלה שונים - חינוך לחינוך, בריאות לבריאות וכך גם במשרדים אחרים. הנותר זה סכום של כ-150 מיליון לירות ורק הוא יתבצע ממלוות שעליהם הבקורת לא יכולה להיות כל כך חזקה והתנאים בהם הם יותר קשים. אנחנו עושים מאמצים להפעיל בעניין זה את עיקר ההתעניינות ותשומת הלב שלנו. אמרתי כבר אתמול שהיקף החובות הקיים לסוף שנת התקציב 1973 הוא בערך 2 מיליארד לירות. אם אנחנו נקח בחשבון את החזרת הקרן השנה בהיקף של כ-220 מיליון לירות והחובות הנוספים שיאספו במרוצת השנה אנחנו מניחים גידול עד ל-2,5 מיליארד לירות של החובות של פתוח. אבל אני אומר מראש שזו תחזית.

הדבר השלישי הוא שרותים ופתוח

מעבר לחובות שבחוק. היו תופעות של יתר-פתוח בעיקר בערים הגדולות. אין לצערי תופעות כאלה ברוב רובה של מדינת ישראל. אם פה דיבר שך הפנים על בעיית עיירות הפיתוח ואם נבחיב את זה לא רק לעיירות פיתוח אני חושב שזאת חובתנו לא להכביד אלא לעודד מפני שהקמת מוסדות קהילתיים זהו ייצוב הישוב ולא יתכן שתמיד הפזילה של בן אדם שירצה להגיע לחוויה חרבונית או קהילתית יותר מעמיקה הוא צריך לצאת מן הישוב שלו לבילוי לילה או לדבר אחר. לכן אינני בטוח שזה משרת אינטרס ממלכתי רחוק יותר דווקא להטיל את אוכפנו בעניין זה על ריסון מוגזם כי זה יכול להביא עוד יותר למרגשת אי הנחת בהרבה מאד מישובי המדינה.

אנחנו משתדלים לעשות כמה דברים

בקשר למלוות. נדמה לי ששאל על זה מר גולן. ראשית, אנחנו משתדלים לעשות קונסולידציה של המלוות. המשמעות של זה, היום נדמה לי שיש לנו כ-50 אלף מלוות ואולי זה בינתיים גדל יותר. זה מורכב, שאם תחלקו 50 אלף מלוות על 200 רשויות מקומיות אז אתם רואים איזה יער בלתי מוסדר ישנו. אנחנו רוצים להגיע לאיחוד מלוות שהפירוש הוא שלעיריה יש בבנק הלוואה אחת כוללת עם מדיניות תשלומים אפשרית יותר לחיים. לשם כך מתבצע עכשיו סקר ומחקר במשרד וגם האוצר מעודד את המאמץ הזה לקונסולידציה של המלוות להוריד את מספרם ואת הפצול הנורא שלהם.

הדבר השני הוא שאנחנו לוחמים

בהתמדה ואני חושב שיש היום הבנה יותר גדולה לזה גם באוצר, שינתנו לנושאים מסוימים עלויות ריאליות של המלוות. למשל, בחינוך שזה מעמיס בעיקר על המלוות ההלוואות הן תקניות לפי תקן שאיננו בחיים. כשאתה מפרסם מכרז זה עולה לפעמים הרבה יותר, לפעמים ב-50% והיו מקומות ושנים שזה היה גם 100% ויותר מן ההלוואה התקנית מתקציב המדינה. וועדה שבודקת, למשל, את נושא החינוך מגיעה למסקנה וזה מוסכם על דעת כל הגורמים שיש להגיע למלוות-נוחים של העלות הריאלית. לגבי חינוך יש גם תביעה שלא הכל בעתיד ינתן גם כמלווה אלא חלק מזה כמענק. אז יש חלוקי דעות אם המענק יהיה 25% או 50% אבל יש מחשבה בעניין זה, יש דיונים וכך אנחנו עוברים נושא נושא ומשתדלים לחשוף מקורות יותר אחראיים לגבי נושא הפתוח ברשויות המקומיות.

לעניין החברות ברשויות המקומיות,

השאלה היא בהחלט צודקת. אנחנו קבענו מדיניות והיא לא מדיניות חדשה במשרד הפנים שכשעיריה באה אלינו בהצעה לתקיים חברה אנחנו מאד מאד בודקים בשבע בדיקות מפני שהקמת חברה מבלתיחא את הנושא מהפקוח הצבורי

של העיריה אל גוף משפטי פרטי שכאשר אחרי שהוא קם יש ניתוק בינו ובין הגוף המקיים אותו והיו גם תופעות לא טובות בתחום זה בכמה מקומות. למשל, את החברה לפתוח באר-שבע אנחנו החלטנו לסגור בעצה אחת עם העיריה והיא תיסגר. עומדים עכשיו בשלב הסופי של בטול החברה והיא תיהפך רק לחברת התחבורה העירונית והשאר יעשה דרך כלי העיריה עצמה.

האם המסקנה של החברה לפתוח באר-שבע אינה המסקנה ביחס לכל

ח. קורפנו:

החברות?

י. קוברסקי:
לא, ישנן חברות שבלעדיהן אי-אפשר להתקיים. כאשר, למשל, אחת צריך לבצע פרויקט שכל המבנה הבירוקרטי לא מתאים לזה אז אתה מוכרח לתת אפשרות להקים חברה. אם למשל תשאלו אותי לפי הנסיון שלי מה עדיף לפעמים - חברה או איגוד ערים אז אני לא פעם מהסס למרות שאיגוד ערים מעוגן בתוך חוקי העיריות ונותן לשר הפנים מעמד מאד סמכותי בעניין אני לא פעם מתפלל שתקום חברה כזו פועלת עם מטריבוטים מינהליים כלכליים כספיים הרבה יותר חזקים. כשאתה מקים איגוד ערים מה קורה? הולכים לשם כמה נבחרים צבור, באים פעם אחת בשבוע לישיבה ואחרי שנכנסו כבר לשם הם לא מופיעים והעסק הזה נוסע לו בכביש רחב ואין שם כלים מינהליים חזקים. לעומת זאת, אנחנו גם מכירים חברות עם מציאות ניהולית טובה בעניין זה.

השאלה היתה לא על עצם זכות קיומן של החברות אלא באיזו

ח. קורפנו:

מידה הן באמת מסוגלות לפעול.

י. קוברסקי:
היתה גם שאלה על עצם זכות הקיום של החברות. לכן אני אומר שלא לפסול את זה באופן טוטאלי ויש מקרים שזה מוכרח להיות. למעשה עשינו לפני חודשים אחדים פעולה ואנחנו, שר הפנים, חתם עוד לפני שלושה או ארבעה שבועות על צו חדש בדבר הקמת גופים מאוגדים ובצו הזה אנחנו הכנסנו עכשיו התנאות חדשות מחמירות בנושא זה של הקמת חברות. ומה הן ההתנאות החדשות העיקריות? ראשית, אסרנו בצו שחברה תוכל להקים חברת-בת. כי מה שקורה זה לא החברות אלא הצאצאים של החברות. בלי אישור של שר הפנים לא תוכל שום חברה המוקמת על ידי עיריה להקים חברת-בת. זה כבר מצמצם את העניין הזה. הדבר השני הוא ששר הפנים לא יאשר חברה אלא אם כן שני שלישים של חברי מועצת העיריה הצביעו בעד הקמתה ועל ידי כך זה נותן יותר בטחון להדברות בתוך המועצה בטרם מקימים את החברה.

זה כמו הקצבת מקרקעין עירוניים. אני כבר למדתי שאם נניח ראש

י. באדר:

עיריה רוצה לתת קרקע ל"הפועל" אז דרושים שני שלישים. אז או שיהיה צריך לתת עוד קרקע ל"אליצור" או ל"בית"ר" אחרת זה לא ילך. כך זה יוצא שיש שני שלישים וזה טוב ל"הפועל" וטוב ל"ביתר".

רבותי, שר הפנים איננו יכול להיכנס לבדיקת כל המורכבות

י. קוברסקי:

המצפונית של כל נבחר מצפוני. הוא מוכרח להניח הנחה שאם שני שלישי

הצביעו אז זהו רצון העיר, הם נבחרו על ידי התושבים.

הדבר השלישי שנקבע באותן התקנות

הוא שאף עובד ואף נבחר מן העירייה לא יוכל לקבל שם שום טובת הנאה כי מצאנו חופעות שזה בכמה מקומות הפך להכנסה נוספת של מנהל מחלקה, של עובד שהעירייה לא יכולה לפתור את כל בעיותיו, זה נאסר עכשיו בצו.

דבר רביעי, חייבנו ובעבר זה

לא היה קיים, שכל חברה המוקמת על ידי עירייה, ראשות מקומית, חייבת להגיש דו"ח שנתי למועצת העירייה, ענייני וכספי, ומועצת העירייה חייבת לדון בדו"ח החברה וזהו החידוש. אם יש כבר דיון ובעילייה קיימת גם הנהלה וגם אופוזיציה ומגיע דו"ח אז יש גם בקורת צבורית פומבית על העניין. אלה הם מערכת הבטיחות שאנחנו לאור הנסיון של הרבה שנים יזמנו והצענו ויש לנו כל היסוד והתקווה שזה יכניס קצת יותר זהירות ואחריות בנושא הזה.

בנוגע לישובים קטנים שיש בהם

שרותים מוגזמים, ראשית בעלי הישוב נחשבים על פי החוק כועדים מקומיים שיותר להם לקיים שרותים מוניציפאליים. המדיניות של המשרד בשנתיים האחרונות התגבשה עד כמה שאפשר להעביר שרותים מן הועדים המקומיים אל המועצות האיזוריות גם כדי ליצור יתר ריכוז וגם כדי ליעל את העניין וזה מוסכם עם אירגון המועצות האיזוריות ואנחנו נמצאים בתהליך זה.

בנוגע לשאלותיו של מר פיינרמן

על גובה המסים בישובים קטנים. הדוגמא שאתה הבאת ל-3000 לירות, עד כמה שאני הצלחתי לבדוק אחמול במשרד היא מתייחסת לכפר-ויחקין ואולי גם לכפר-יחזקאל. אבל זה חריג. הממוצע והסכום הגדול ביותר שאנחנו מכירים אותן במקומות אלה זה בערך 1000 לירות בשנה אבל 3000 זה כמעט מקרה יחיד בארץ ואנחנו לא יודעים על יותר. אני על כל פנים במשרד לא מצאתי אחיזה סטטיסטית בעניין הזה ואני אשמח לקבל אם יש לך רשימה גם כאן, כאשר יתקדם התהליך של העברה למועצות האיזוריות השרותים תיצטרך לבוא גם השוואה יותר גדולה במיסוי ואני בעיקר חס על ישובים קטנים בעיקר בחבל ההר שהם המסכנים ולגביהם ישנה בעניין זה ועדה שבודקת עכשיו כיצד להקל על ישובי חבל ההר, בירושלים ובגליל. אנחנו גם מכסים אותם גם במענק מעבר למה שמגיע להם לפי קריטריונים. אנחנו מאשרים להם מענקים נוספים על פי ועדה שבשעתו הובאו מסקנותיה לפני ועדת השרים לענייני התישבות וקיים בעניין זה תהליך ראשוני של פצוי שהוא יצטרך כמובן להתרחב.

המצב בכבאות, למרות שבראשו עומד

אלכס שפיר הרי המצב לא שפיר. ישנם קשיים ויש בעיות אבל אני שמח שבמשך שלוש שנים הוספנו 300 כבאים. אם העלנו במשך 300 שנים מ-400 ל-700 והתקן היה סטטי, מלאנו היום למעשה את ה-700, בתקציב הזה ישנם למעשה עוד 100 ואני מקווה שבתקציב הנוסף נוכל להוסיף עוד 100 ונגיע אולי ל-900 עד לסוף שנת הכספים הבאה. יש לנו קשיים בגיוס כח אדם, היה לנו מחסור כרוני באמצעים ובעניין זה היו מלחמות קשות מאד בינינו לבין האוצר אבל האוצר הלך לקראתנו יפה ומי שבודק את הגידול בתקציבים אי אפשר להתעלם מהמאמץ של האוצר בעניין זה. אנחנו עכשיו בודקים את הנושא של סכוני אש מעודכנים לאור כל ההתפתחויות החדשות במשק ואנחנו מקווים שבמשך שלוש שנים נוכל להגיע לתקן של 1200 כבאים במקום התקן הנוכחי של 700 כבאים.

בנוגע לתאום עם הג"א אני אינני

חושב שאנחנו צריכים להתקין את הכבאות למחוזות הג"א, להיפך, יש לנו השגות על כך שהג"א בהרבה מפעולתה לא מתאימה את עצמה למחוזות של

הרשויות המקומיות ומי שלמשל ראה בימי המלחמה כיצד הרשויות המקומיות, הקטנות בעיקר ואפילו הגדולות, היו משותקות מפני שהצעירים הלכו לצבא והג"א ישב מגוייס עם כל המערך שלו והחנויות היו סגורות ולפעמים אדם ישב מול החנות שלו והיא היתה סגורה והוא ישב וחיכה עד שהאווירון יוריד פצצה, אני חושב שצריך ליצור הרבה יותר קולרציה בין השרותים של הג"א לצרכים של הישוב האזרחי. יש לנו בעניין זה גם השגות על מבנה מל"ח ואנחנו חושבים שהוא לא צריך להיות בנוי לפי מחוזות צבא אלא לפי מחוזות אזרחיים. כי הוא נועד לשרת שרותים אזרחיים. לכן הייתי רואה מנקודת הראות והנסיון שלנו את התופעה ההפוכה כרצויה.

לעומת זאת ישנו הסדר טוב עם הג"א לגבי איחוד פקודים בשעת חירום. אנחנו הקימונו בי"ס משותף יחד איתם להדרכה בתוך מחנה צריפין. ביה"ס הזה יש לו מטרות מאד חשובות אם כי אני אומר שהנסיון עוד לא עלה יפה, המיקום שלו לא טוב כיון שמחנה צבאי יוצר כמה הגבלות ונתברר שלא נלקח בחשבון בשעתו, לפני שש-שבע שנים כשתכנונו את ביה"ס, שיתעוררו קשיים ויתכן מאד שאנחנו נצטרך לחשוב על העברת העניין הזה למקום אחר מחוץ למסגרת הצבא.

עזרה הדדית וכיבוי אש מוסדרת בחוק. יש חוק מפורש שבו נאמר כיצד מזעיקים עזרה הדדית באיגוד כבאות שני, מי מקבל את הפיקוד, הכל מוסדר בחוק. לא מצאנו תקלות רציניות בעניין זה כתוצאה מהיעדר בהירות והגדרות.

בנוגע לצנרת הסכום שמופיע בתקציב הוא רק חלק מסכום הרבה יותר גדול. אנחנו הגענו לפני שנתיים להסכם עם הרשויות המקומיות על הקרן לצנרת, היום על כל קוב מים העיריות מפרישות 6 אג' מהכנסותיהן לקרן הזאת. התקציב שלנו נועד להשלמת 4 אג' של הממשלה על כל קוב מים. אין קושי היום לרשות מקומית הרוצה לקבל מן הקרן הזאת אמצעים כדי לתקן את צנרת המים שלה. היום יש 35 מיליון לירות בקרן.

שאל מר שובל על כך למה שעלו בסעיף ההנהלה של המשרד ההוצאות בערך של 60%. אני רוצה להסביר שההפרש נובע מגידול התקציב למחקרים, הוספנו כ-450 אלף לירות לכאן בתוקף הקמת מחלקת מחקרים מרכזית, יש כאן גם העברה מאגפים אחרים שבעבר זה היה מפוצל. עשר המישרות שנוצרו לא כולן הן חדשות, יש כאלה שהעברנו אותן מאגפים אחרים ולכן אתם עושים הגדלה לכאן. למשל, מתאם הפעולה לשטחים וגם המזכירה בלישכת המנכ"ל עברו מאגפים אחרים. לעומת זאת, מרכז איכות הסביבה זאת היא פונקציה חדשה כי הנושא הוא חדש. הוא הדין בעוזר שלו. מבקר פנימי הוספנו על פי דרישת מבקר המדינה שהוא דרש לחזק את הבקורת הפנימית. יועץ לענייני כבאות גם זה הוספנו, עוזרים למחקר אלה הן שתי המשרות החדשות שגדלו כתוצאה מהפעולה, סגן יועץ משפטי לחקיקה נוסף. היעוץ המשפטי שלנו יש לו מערכת חקיקה ענקי והיעוץ המשפטי לממשלה המליץ שאנחנו נחזק את הלישכה. אלה הן המשרות העיקריות שנוצרו. חוץ מזה אתם רואים שם גם תוספת כתוצאה מהוצאת רבעון של המשרד - "עיר ואיזור" - שהוא לדעתי רבעון מקצועי בעל רמה אבל ישנן גם הכנסות בהקבלה לחלק מן הסכום שמופיע שם.

מר קורן העיר הערה על הלנת שכר בכבאות. בדקתי את הנושא ומר קורן נדמה לי שהוא קרוב לגליל העליון ושם התברר שהם היו חייבים כסף למס הכנסה ואנחנו קיבלנו הודעת עיקול ולכן זה עוקל. בראשון ליולי הם יקבלו.

אתמול השאיר פה שאלה מר פלומין בעניין חובותיו של המינהל למס השבחה. אני חושב שאת הבעיה הזאת פתרנו

יפה ואין היום כל ויכוחים עם המינהל. הגענו לפני שנה להסכם עם המינהל. עד לפני שנה המינהל טען טענה שהוא פטור ממש השבחה מכיון שאם תבדקו את חוק התכנון והבניה הפרק על מס השבחה שהוצע בשנתו ב-1965 בחוק התכנון והבניה לא אשר על ידי הכנסת והיא הסתפקה בהוראה כללית שעל זה יחול סעיף 32 מפקודת בניין ערים המנדטורית. טען, כתוצאה מכך, מנהל מקרקעי ישראל שבפקודת בניין ערים המנדטורית כולה לא חלה על המדינה. אמנם חוק התכנון והבניה החדש חל כולו על המדינה אבל הוא טען שמכיון שלא חוקקו חוק בעניין מס השבחה והשאירו בעינו את הסעיף המחאים מהפקודה הקודמת אז הוא פטור. זה ריב שנמשך שנים על גבי שנים. אנחנו לפני שנה הגענו להסכם עם מינהל מקרקעי ישראל בעזרת האוצר. אנחנו היום משיגים ברשויות המקומיות 10% לשנה מכלל מערכת התקבולים של מינהל מקרקעי ישראל במקום מס ההשבחה. זאת אומרת, שהמינהל למעשה משלם את מס ההשבחה שלו לאורך תקופה ארוכה. הטלנו את הדבר הזה לטרואקטיבית לשנים אחדות, נדמה לי מ-1,1,1971. המינהל היום חייב על זה לא יותר מחמישה מיליון לירות ואני מניח שבהדרגה הוא יסלק גם את החוב הזה. את התשלומים השוטפים הוא יפריש בצורה סדירה.

בנוגע לעול חובות העיריה

כבר עניתי גם למר קורפו בשעניתי לד"ר באדר ולמר גולן. על החיכוך בין הועדות העירוניות והמחוזיות זה חוזר פה כל שנה ואני חוזר על ההסבר בכל שנה. רבותי, אמר פעם ראש עיריית ירושלים הקודם מר מרדכי איש-שלום שאילו הועדות המחוזיות לא היו קיימות היו צריכים היום ליצור אותן. אתם אומרים כמה דברים שהם סותרים האחד את השני. מצד אחד אתם אומרים - עיניים פקוחות, הבטחה תכנונית מאוזנת. מצד שני אתם אומרים - בואו ניתן את החופש לועדה המקומית. אילו היינו נותנים את החופש לועדה המקומית אז בחל-אביב שכונת עזרא כבר הייתה היום מלאה תעשיות, די שעל הגינה שהייתה בגרוזנברג הקימו חניון. גם בירושלים, עם כל הכבוד אליה, הייתה מקימה כבר את המלון בעומריה וכדומה. העובדה הזאת שיש ועדה מחוזית שבה יושבים אנשים שהם מרוחקים מן המקום הם יכולים כמה דברים לעשות שהמקום לא יכול. הם פחות תחת לחץ, הם שוקלים שיקול כוללני יותר, הם גם יכולים לעזור בבצוע מדינות ארצית מפני שאני לא מכיר מקום, תעזבו רבותי את כל חכניות הפתוח בארץ אז הם כבר היום מגישים אותן כאילו בארץ ישראל יש כבר 7 מיליון תושבים מפני שאין ראש עיר שאם היום יש לו 20 אלף הוא כבר מתכנן בשביל 200 אלף. אני יכול להוכיח את זה במספרים. אז אם מצד אחד מדברים על תכנית ארצית לפיזור אוכלוסיין והלחץ המקומי הוא תמיד לגדול מפני שהגידול זה גם מקור הכנסה, דרך מס השבחה וכו', אז מוכרח להיות הדרג הזה. לדעתי הדרג הזה מציל את המדינה.

יש לכם טענות אחדות צודקות.

שמשרד ממשלתי שהוא שיכון הוא קבלן ממלכתי גדול זאת אמת. אבל מצד שני בכל זאת יושבים שם גם נציגי משרדים שהם אינם משרדים מבצעים. משרד הבריאות איננו משרד מבצע ומשרד המשפטים איננו משרד מבצע ומשרד הפנים איננו מבצע ויש איזה איזון בעניין הזה. אני חושב שאסור לנגוע בועדות המחוזיות. נכון שצריך ליצור הגדרות יותר בהירות אבל זה היום עוד בלתי אפשרי משום שכל עוד אין התכניות ההירארכיות הארציות, המחוזיות והמקומיות מושלמות אז מזדקקות הועדות המחוזיות לאישור לגבי כל תכנית מפורטת שיש בה שינוי. אבל באותו רגע שתאשרנה התכניות של המיתאר ועיריה תבצע את פעולת הרישוי שלה אוטומטית, עם תוכנית חופפת את המגבלות שבתכנון, באותו רגע תבוא הגדרה הרבה יותר חדה בין הועדות. אני חושב שאנחנו בתהליך הזה.

אגב, בקיץ שעבר קיבלנו 20

תקונים לחוק התכנון והבניה שמטרתם פישוט הליכים. יש אפשרות היום להקים ועדות משנה אחדות. ועדות המשנה מורשות גם לדון בבניה ממשלתית ואני רוצה להגיד לך שלבניה ממשלתית יש עדיפות בכל סדר היום. הם

בראש סדר היום. אני חושב שהעיקובים נובעים בעיקר לא כל כך בגלל קצב העבודה בוועדות אלא בגלל הבולמוס של התעשרות של קבלנים מפני שהוא לא מפסיד אם הוא מציע שינוי בתכנית. הוא רוצה להתמקח שנה על זה כי גם אם הוא ישיג 10 מטר הוא ירוויח 100 אלף לירות במקום מסוים. יש לנו עצה נגד זה שמישהו יציע לוועדה שינויים? אנחנו יכולים לעמוד בפרץ ולא לתת לו וכל עמידה בפרץ היא גורמת לגזילת זמן ואני לא הייתי מציע בעניין זה לראות את הקולר כולו אם כי ישנו מייעל גם בוועדות המחוזיות ואני מודה בזה.

הג"א השקיעה במקלטים צבוריים
מ-1967 כ-200 מיליון לירות ובנתה 3000 מקלטים.

לגבי מיקום היחידה לשמירת איכות הסביבה זאת הייתה דעתו המקורית של משרד הפנים בשעתו אבל הושג איזה גונצנזוס בעניין זה ואני חייב להודות שזה לא מפריע לנו בחיי המעשה. ישנו שיחוף פעולה טוב ואני חושב שאין לנו כל קושי לקיים גם על פי הסדר הזה את העניין הזה ולא הייתי מעורר את זה.

ליקויים במירשם, האחוז של הליקויים הוא בכל זאת איננו גדול וגם במיפקד שעשתה הלישכה המרכזית לסטטיסטיקה נמצא פער מאד לא משמעותי אם כי גם כשבן אדם אחד איננו אז זה 100% אי דיוק לגבי אותו אדם. אבל בעקבות הבחירות אני מיניתי ועדה פנימית במשרד שבדקה את כל התקלות, בראשותו של מר יצחק גבירץ, והיא הגישה את המסקנות שלה, הם איתרו את הליקויים וניחנו מיד הוראות לתקן את מה שניתן לתיקון בסדורים האדמיניסטרטיביים. אבל ישנה עוד תקלה שאנחנו לא שולטים עליה. האזרח הישראלי, רבותי, איננו כל כך ממושמע. הוא מחליף דירה ואיננו מודיע ויש עוד כל מיני דברים. לכן ישנם דברים שאם הצבור איננו משתנה גם אנחנו לא יכולים לעזור. המחשב יודע מה שמכניסים אליו. תראו, למשל, את המיקוד.

עכשיו הייתי רוצה אולי להוסיף על דבריו של השר על מדיניות הממשלה בעניין הגליל, רק אולי נחון קטן. אני בקשתי נתונים על חפירות האוכלוסין. היו כמה תחזיות לחפירות האוכלוסין במדינה. היתה תכנית ראשונה משנת 1954 ואחרי כן של שנת 1957, שהן דנו בחפירות אוכלוסין בת 2,5-2,6 מיליון נפש. כאשר בתכנית זאת נועד בגליל 19,4 אחוז של כלל האוכלוסיה המזה לאוכלוסיה יהודית לשנת היעד של שנת 1965 15,3 אחוזים. בתכנית 1957, שהיתה מתוקנת, כבר הורידו את היעד. מ-19,4 לכלל האוכלוסיה ל-17,6 ולאוכלוסיה יהודית 13,4. בפועל היו במחוז הצפון 15,7 לגבי האוכלוסיה כולה ורק 10,2 לגבי אוכלוסיה יהודית, כלומר, פער בין התחזית מ-15% יהודים ל-10% וזה אומר הרבה.

אחרי כן הייתה תכנית חיצונית אוכלוסין של 3,3 מיליון נפש, בשנת 1961. שם תראו איך מתפשרים מתכנית לתכנית. הועידו לכלל מחוז הצפון ל-16% וליהודים 12% ובפועל הייתה אוכלוסיה כללית 15,2 ויהודים 9,6%. הבעיה הזאת של מחוז הצפון עוד לא משקפת את כל העניין כי כשאנחנו מדברים על מחוז הצפון אנחנו עוטפים זאת יפה מדי. כשאנחנו עוברים לגליל בחוף המחוז שם המצב יותר חמור. שם ב-1965 ישבו 181 אלף תושבים שמתוכם רק 78,500 יהודים. אבל אם לוקחים מתוך הגליל את מובלעת הגליל, שזהו חלק המרכזי של הגליל, באותה שנה ישבו מתוך 145 אלף תושבים רק 21,500 יהודים ומדובר כאן, אם אינני טועה, מיליון דונם, שזהו מחצית השטח של הגליל ושם ישבו רק 21,500 מתוך 45,000 וזה רק מחצק יותר את הדאגה של ח"כ תמיר שהשר הזדהה איתה ואני יכול לומר שלפי מה שמרחש יש קצב השתנות לרעה של אחוז אחד לשנה בין יהודים לערבים. לכן, בעניין זה זו לא שאלה של

תכנון, רבותי, כמו שתשאלו מה שעושה הרבנות הראשית להגברת צאת שמים. אנחנו עוסקים בתכנון. אנחנו יכולים להכין כלים לתפרושת אוכלוסין, הבעיה היא בעיית הבצוע ובעניין זה לדעתי צריך אולי לבחון מחדש את הרעיון של דוד כוכב, שעמד לפני עשר שנים בראש ועדה, שהוא דיבר על רגיונליזציה של תקציב לפעמים לגבי משימות מיוחדות. אם, למשל, מדינה רוצה לאמץ לעצמה את נושא איכלוס הגליל זה נושא של משימה לאומית, אז לפי דעתי דרך מכשיר התקציב צריך אולי לבחון את הצעיה. לא לאשר רק תקציבים גלובליים למשרדים אלא לחייב את כל המשרדים גם להקצאה רגיונלית בשנים מסוימות כדי שכל המערכת תעבוד כי הפתרון, כביכול, של היום לאיכולו הגליל ומחרתיים של איכות הסביבה ואחרי זה כל בעיה אחרת - זה לא ילך. לעומת זאת, אם דרך מכשיר התקציב היו מתייבים בעקבות עבודתה של ועדת השרים לעיריות פיתוח הקצאת משאבים בכלים שקולים לאורך כל המערכת התקציבית לא תהיה ברירה למשרד והוא יהיה מוכרח לראות את את זה כעדיפות. תודה רבה.

תודה רבה לכם רבותי. הישיבה הסתיימה.

היו"ר - י. קרגמן:

הישיבה הסתיימה בשעה 12:00